
Editörler

Prof. Dr. Ahmet Yıldırım- Dr. Öğr. Üyesi Selim Demirci

Bireysel ve Sosyal Hayatta

HADİS

I

Yazarlar

Prof. Dr. Ahmet Yıldırım
Doç. Dr. Kadir Demirci
Doç. Dr. Muammer Bayraktutar
Dr. Öğr. Üyesi Bekir Özudođru
Dr. Öğr. Üyesi Emine Erdođan Marsak
Dr. Öğr. Üyesi Erdođan Köycü
Dr. Öğr. Üyesi Mahmut Yazıcı
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Demir
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Öztoprak
Dr. Öğr. Üyesi Necmeddin Şeker
Dr. Öğr. Üyesi Orhan Yılmaz
Dr. Öğr. Üyesi Selim Demirci

Editörler
Prof. Dr. Ahmet Yıldırım- Dr. Öğr. Üyesi Selim Demirci
Bireysel ve Sosyal Hayatta Hadis I

ISBN: 978-605-9498-78-4

Kitapta yer alan bölümlerin sorumluluğu yazarlarına aittir

1.Baskı 2019

Bu kitabın basım,yayın ve satış hakları Lisans Yayıncılığa aittir.Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,elektronik veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz basılamaz ve dağıtılamaz.

Milli Basım ve Yayın

Lisans Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Tahtakale Mah. Hicret Sokak No:8/A
Avcılar-İSTANBUL
e-posta : lisans@lisansyayincilik.com.tr
www.lisansyayincilik.com.tr

Önsöz

Son ilâhî din olan İslâm; biri Kur'ân-ı Kerîm, diğeri hadis (sünnet) olan iki özgün kaynağa sahiptir. Bu itibarla Kur'ân'ın yanında hadis, İslam inanç, kültür ve medeniyetinin özgün bilgi alanları içerisinde yer almaktadır. Özgün kaynak ve bilgi alanı olan hadisler, varlığını İslâm Peygamberi Hz. Muhammed'den (s.a) almaktadır. Çünkü Hz. Muhammed (s.a) kendisine Allah'tan gelen vahyi insanlara tebliğ etmiş, açıklamış ve bireysel ve toplumsal olarak nasıl hayata geçirileceğini de bizzat yaşayarak kendi örnekliği ile göstermiştir. Bu yönüyle Hadisler (sünnet), hiç kuşkusuz İslâmî hayatın bütün boyutlarıyla teşekkülünde büyük bir etkiye sahiptir ve Müslümanlar için inanç, ibadet, ahlâk, insan ilişkileri, varlık tasavvuru ve dünya görüşü gibi hayati noktalarda vazgeçilmez referanslardan birisidir. Özellikle her bir hadis aynı zamanda Nebvî bir sünnetin taşıyıcısı formunda anlaşılmaya başlayınca, rivayet edilen hadislerin Müslümanların hayatlarına etkisi ve pratik İslâmî hayatın şekillenmesine katkısı iyice artmıştır. Çünkü Hz. Peygamber'in (s.a) hayatı insan hayatının her yönünü kuşatan bir özelliğe sahiptir. İnsanlar arasında O'nun gibi her sözü, davranışı ve uygulamasıyla en kâmil seviyeyi temsil eden başka bir şahsiyet yoktur. Bu bağlamda Hz. Peygamber'in (s.a) hayatını vakfettiği nihai hedef ise, kıyamete kadar insanlara önderlik edecek bir toplumu oluşturmaktır. Bu hedefini O, örnek davranışları, uygulamaları ve ıslahatlarıyla gerçekleştirmiştir. Elinizdeki *Bireysel ve Toplumsal Hayatta HADİS I* kitabı da bilimsel bakış açısıyla yukarıda bahsedilen Hz. Peygamber'in örnekliğini, mesajlarını ve hikmetli sözlerini zamanımıza taşımak ve onların sahih ve doğru şekilde anlaşılmasını sağlamak, ortaya çıkan örnek tutum ve davranışların ise ebediyete kadar insanlığa ışık tutmaya devam etmesini gerçekleştirmek gayesiyle yazılmıştır. Kitabın önemli hedef kitlesi İlahiyat ve İslami İlimler Fakültelerindeki öğrenciler olmakla birlikte hadislerin anlaşılmasına ilgi duyan ve hadis kültürü kazanmak isteyen herkeştir. *Hadislerin Anlaşılması ve Yorumlanması* konusyla başlanılan esere, sırasıyla hadislerde; *İmân-Tevhîd, İlim/Bilgi, Niyet ve İhlâs, Temizlik, İbadetler (Farz ve Nafîle), Dua, Ahlâk/Edeb, Çevre ve Çevre Ahlakı, Ticaret Ahlakı, Sanat –Estetik, Yeme-İçme ve Giyinme* gibi konulara yer verilmiştir. Her bir konuyu alanında uzman hocalar yazmıştır. Bu yönüyle eser Türkiye'deki hadis birikimini yansıtan kolektif bir çalışmadır. Konuların ele alınış şekli ise şu şekilde olmuştur:

1. Her bir konuyla ilgili 10-20 arası hadise yer verilmiştir.

2. Hadisler *Kütüb-i Sitte* veya *Kütüb-i Tis'a* gibi muteber kabul edilen hadis kitaplarından seçilmiş, ayrıca hadislerin hangi kaynakta geçtiğine işaret edilmiştir.

3. Seçilen hadislerin makbul olmasına özen gösterilmiştir.

4. Her bir hadisin içeriğini yansıtan önce başlıklara yer verilmiş, ardından konuyla ilgili kavram ve ıstılahlara yer verilerek daha sonra anlaşılmasıyla ilgili gerekli açıklamalara yer verilmiştir. İstifade edilen kaynaklar dipnotlarda gösterilmiş, konunun sonunda ayrıca yararlanılan kaynaklar zikredilmiştir.

5. Seçilen hadislerin tercümesi genelde konuyu yazan yazar tarafından yapılmış, gerektiğinde ilgili yardımcı kaynaklara müracaat edilmiştir.

Son olarak böyle eserin ortaya çıkmasına öncülük eden Lisans Yayıncılık İlgililerine ve yazı yazarak katkıda bulunan çok kıymetli hocalarıma müteşekkir olduğumuzu belirtmek isteriz.

İstanbul, 2019

Editörler

Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM

Dr. Öğr. Üyesi Selim DEMİRCİ

İÇİNDEKİLER

Önsöz

III

Bölüm 1

HADİS VE SÜNNETİN ANLAŞILMASI

11

1.1. Sünnet ve Hadisin Anlaşılmasını Konu Edinen Geleneksel Hadis İlimleri	12
1.1.1. Garîbu'l-Hadîs	13
1.1.2. Muhtelifu'l-Hadîs	14
1.1.3. Fıkhu'l-Hadîs	15
1.1.4. Esbâbu Vurûdi'l-Hadîs	16
1.2. Hadis Şerhlerinin Ortaya Çıkışı	18
1.3. Hadisin Anlaşılmasında Uyulması Gereken Temel İlke ve Esaslar	21
Yararlanılan Kaynaklar	30

Bölüm 2

İMAN-TEVHİD

33

2.1. İmanın Tanımı	36
2.2. Dinin Temeli	36
2.3. İmanın Boyutları	39
2.4. İman ve Tevhid	41
2.5. İman Duygusu	47
2.6. İman ve Ahlak	48
2.7. İman ve Sevgi	51
2.8. İman ve Rıza	53
Yararlanılan Kaynaklar	56

Bölüm 3
İLİM VE BİLGİ

57

3.1. İlim ve Bilgi ile İlgili Hadisler	62
3.1.1. İlimin Fazileti	62
3.1.2. İlim Öğrenmeye Teşvik	63
3.1.3. İlim Elde Etmenin Gayesi	67
3.1.4. İlim Ehline Verilen Değer	70
3.1.5. Faydalı İlme Yönelmek	77
3.1.6. İlmi Gizlemenin Kötülüğü	79
Yararlanılan Kaynaklar	81

Bölüm 4
NİYET VE İHLÂS

83

4.1. Niyet ve İhlâsla İlgili Hadisler	86
4.1.1. Amellerin Özü: Niyet	86
4.1.2. Niyet, Kalp ve Beden İlişkisi	89
4.1.3. Hasene, Seyyie ve Niyet	92
4.1.4. Niyet ve Musibetler	95
4.1.5. İnsanların Niyetleri Üzere Diriltilmesi	97
4.1.6. Tevhid ve İhlas	99
4.1.7. Kulun Günahları ve İhlâs	100
4.1.8. İhlâs ve Amel İşlemeden Ecre Ortak Olmak/Sevaba Ortak Olmak	101
4.1.9. Yardıma Vesile Bir Eylem/İş Olarak İhlâs	102
Yararlanılan Kaynaklar	104

Bölüm 5
TEMİZLİK

107

5.1. Temizlikle İlgili Hadisler	110
5.1.1. Temizliğin Önemi	110
5.1.2. Abdest ve Temizlik	112
5.1.3. El Temizliği	115
5.1.4. Beden Temizliği ve Fıtrat	119
5.1.5. Kıyafet Temizliği	124
5.1.6. Farklı Alanlarda Temizlik	126
5.1.7. Temizlikte Ölçü ve Denge	129
Yararlanılan Kaynaklar	133

Bölüm 6
İBADET HADİSLERİ I
(Farz ve Vâcib İbadetler)

135

6.1. İslam Binasını Ayakta Tutan Beş Direk	139
6.1.1. Namaz	140
6.1.1.1. Haftalık Bayram (Cuma Namazı)	143
6.1.1.2. Cenaze Namazı	145
6.1.1.3. Vitr Namazı	146
6.1.1.4. Ta'dil-i Erkân	148
6.1.1.5. Cemaatle Namaz ve Önemi	149
6.1.2. Oruç ve İnsana Kattığı Değerler	150
6.1.2.1. Ramazan Bereketi	152
6.1.2.2. Fıtır Sadakası	154
6.1.3. Zekât	155
6.1.4. Hac	156
6.1.5. Kurban	158
6.1.6. Cihâd	159
Yararlanılan Kaynaklar	161

Bölüm 7
İBADET HADİSLERİ II
(Nafile İbadetler)

165

7.1. Niyet (Söz ve Davranışlara İbadet Değeri Kazandıran Kalbî Eylem)	166
7.2. Nafile İbadet Olarak Dua: Allah'a Yakarış	168
7.3. Nafile İbadet Olarak Zikir	169
7.4. Nafile İbadet Olarak Kur'an Tilaveti	171
7.5. Secde	173
7.6. Nafile İbadetlerde Orta Yolu Takip Etmek	174
7.7. Nafile Namazlar	176
7.7.1. Duhâ (Kuşluk) Namazı	178
7.7.2. Teheccüd Namazı	179
7.7.3. Teravîh Namazı	181
7.8. Nafile İbadetlerde Zaman: Üç Aylar	183
7.8.1. İ'tikâf (Rabbe Adanış)	184
7.9. Nafile İbadetlerde Zaman ve Mekân: Umre	185
7.10. Başkasına Muhtaç Olmamak İçin Çalışmanın İbadet Olması	186
Yararlanılan Kaynaklar	189

Bölüm 8
DUA HADİSLERİ

193

8.1. Hadis Metinleri	196
8.1.1. Duada Adap	196
8.1.2. Duaya Başlama	199
8.1.3. Duada Vakit	200
8.1.4. İbadetlerde Dua	203
8.1.5. Günlük İşlerde Dua	205
8.1.6. Tedavide Dua	206
8.1.7. Duanın Kabulü	209
Yararlanılan Kaynaklar	212

Bölüm 9
EDEB/AHLAK HADİSLERİ

215

9.1. Güzel Ahlak	219
9.2. Merhamet	220
9.3. Hayâ	222
9.4. Şükür ve Sabır	223
9.5. Emânet	224
9.6. Doğruluk ve Yalancılık	226
9.7. Tevâzû ve Kibir	227
9.8. Yumuşak Huyluluk ve Öfke	229
9.9. Cömertlik ve Cimrilik	231
9.10. Besmele	232
9.11. Selâm	234
9.12. Boş Söz, Faydasız İş	235
9.13. Zan, Tecessüs, Hased ve Buğz	237
9.14. Gıybet ve Nemîme	238
Yararlanılan Kaynaklar	241

Bölüm 10
ÇEVRE VE ÇEVRE AHLAKI

245

10.1. Yeryüzünün Temiz Kılınması	248
10.2. İnsanların, Gelip Geçtiği/Kullandığı Yollara Sahip Çıkması	251
10.3. Bitki Örtüsünün Korunması	253
10.4. Toplu Yaşam Alanlarının Temiz Tutulması	255

10.5. Çevre Temizliği	256
10.6. Hayvan Hakları	258
10.7. Ölü Toprağa Hayat Verme	259
10.8. Çevrenin Zararlı Şeylerden Korunması/İnsana Yatırım Olarak Çevre	260
10.9. Ağaç Dikmenin Önemi	262
10.10. Yeşil Alan Oluşturmaya Teşvik Yararlanılan Kaynaklar	264 268

Bölüm 11

TİCÂRET AHLÂKI

TİCÂRET AHLÂKI

269

11.1. Hadis Metinleri	272
11.1.1. El Emeği ve Alınlarıyla Kazanmayı Önceleme	272
11.1.2. Kazancın Helâl Olması için Dikkat Etme	273
11.1.3. Dürüst ve Güvenilir Olma	274
11.1.4. Hile Yapmama ve Aldatmama	275
11.1.5. Alışverişte Yeminden Kaçınma	277
11.1.6. Alışverişte Kolaylık Gösterme	278
11.1.7. Ortaklarla İyi Geçinme	280
11.1.8. Borcu Ödemeyi Geciktirmeme	281
11.1.9. İhtikâr Yapmama	283
11.1.10. Müşteri Kızıştırmama	284
11.1.11. Karşılıklı Rızayı Gözetme	286
11.1.12. Hırsla Kapılmama	288
11.1.13. Faizli İşlemlerden Uzak Durma	290
11.1.14. Haram Malların Ticaretini Yapmama	291
Yararlanılan Kaynaklar	293

Bölüm 12

ESTETİK VE SANAT

295

12.1. Estetiğin Ana Unsurları	298
12.2. En Güzel Örneklilik	300
12.3. Sözün Büyüsü	304
12.4. Şiirin Diliyle Müslüman Olma	307
12.5. Güzel Sesle Hoş Bir Sada Bırakma	313
12.6. Resim Yapmada Hassas Çizgi	318
12.7. Mescid Yapma ve Şekli (Mimarisi)	323
Yararlanılan Kaynaklar	324

Bölüm 13
YEME – İÇME

329

13.1. Açları Doyurma	332
13.2. Yemek Kültürü	334
13.3. Yemekte Oturma Adabı	335
13.4. Nimete Saygı	336
13.5. Hz. Peygamber ve Tatlı	337
13.6. Yemekte Dua	339
13.7. Sofrayı Paylaşma	340
13.8. Davete İcabet	341
13.9. Toplu Yemek	344
13.10. Oturulması Uygun Olmayan Sofralar	347
13.11. Sağ Elle Yeme/İçme	348
13.12. Yemeğin Bereketi	349
13.13. Yemek Seçme	351
Yararlanılan Kaynaklar	353

Bölüm 14
LİBÂS (GİYİM-KUŞAM)

355

14.1. Güzel Giyinme	360
14.2. Giyimde İsaftan Kaçınma	361
14.3. Yeni Kıyafetler Giyme	362
14.4. Giyimde Beyazı Tercih Etme	362
14.5. Giyinirken Dua Etme	363
14.6. Hz. Peygamberin Giymeyi Sevdiği Elbiseler	363
14.6.1. Gömlek Giymesi	363
14.6.2. Kıldan Dokunmuş Elbise Giymesi	364
14.6.3. Cübbe Giymesi	365
14.7. Hz. Peygamberin Giymekten Hoşlanmadığı Elbiseler	367
14.7.1. İpek ve Dîbâc Elbise Giyme	367
14.7.2. Dîbâc Kaftan Hediye Etmesi	369
14.7.3. Kadının Erkek Erkeğin Kadın Elbisesi Giymesi	370
14.7.4. Sarı Renge Boyanmış Elbise Giyme	371
14.7.5. Elbisesini Yerde Sürüme	372
14.8. İhramlıya Yasak Olan Giysiler	373
14.8.1. İhramlının İzâr Bulamazsa Şalvar Giymesi	374
Yararlanılan Kaynaklar	375